Noter

Note 1 - Fræna kommunes organisering

Fræna kommunes organisering

Fræna kommunes regnskap synliggjør alle aktiviteter i kommunal regi samtidig som de beskriver omfanget av tjenesteproduksjonen. I Fræna kommune er det ingen kommunale foretak. Kommunen eier 100 % av ett aksjeselskap. Det er Eiendomsselskapet Norlund AS. Torabu AS og Svanpro As er nå fusjonert og Eide kommune og Fræna kommune eier hver sin halvpart.

Kommunen er i tillegg deltaker i flere interkommunale samarbeid og interkommunale selskap (IKS). De viktigste nevnes her:

Interkommunale samarbeid:

Ingen spesifikke. Se under om vertkommunesamarbeid.

Interkommunale selskap:

RIR IKS, Møre og Romsdal Revisjon IKS, Molde og Romsdal Havn IKS, Interkommunalt ariv IKS, Krisesenteret i Molde og Romsdal IKS og Gassror IKS

Andre avtaler og vertskommunesamarbeid:

I tillegg er det inngått avtaler om samarbeid innen regnskap, skogbruk, landbruk, Rus og psykiatri, PPT, skatt og opplæringskontor. De fleste av disse avtalene er mellom Eide og Fræna. IKT orkide anses også å komme inn under denne betegnelsen og innbefatter alle nordmørskommunene + Fræna. Denne siste avtalen er sagt opp per 31.12.2018. Fræna er medlem Nordmøre interkommunale innkjøpstjeneste (NII). Dette er en vertskommuneavtale der de ansatte er tilknyttet Kristiansund kommune.

Note 2 - Vesentlige transaksjoner i regnskapet

Fræna kommune har plassert 108,9 mill. kroner til forvaltning hos Pareto Forvaltning AS og Carnegie AS. For regnskapsåret 2018 er det ført et tap på fondsplasseringen på 0,7 mill. kroner. World Wide har "bidratt" med 0,4 mill. kroner og Pareto med 0,3 mill. kroner av tapet.

Fellesnemnda er innarbeidet i Frœna kommune sitt regnskap. Dette medfører at netto driftsresultat viser 6,4 mill. kroner for dårlig resultat. Samme beløp blir nullet ved bruk av bundne fond og påvirker derfor ikke årsresultatet til Frœna kommune. Egen note om nettodriftsresultat viser også dette forholdet.

Det er ikke gjennomført endring i regnskapsprinsipp og vesentlige estimatendringer i 2018. Det er heller ikke korrigert feil fra tidligere år som er av vesentlig betydning for å bedømme kommunens resultat og stilling.

Det har vært to store klagesaker oppe til behandling i 2018. Den ene er avgjort og utgjør et tap på 60 tusen kroner per år. I tillegg kommer saksomkostninger. Korreksjon må utføres i årene 2015 – 2018 og samlet utgjør tapet om lag 300 tusen kroner.Den andre saken er ikke endelig avgjort i Klagenemnda, men saken vil komme også snart alle opplysninger er på plass. Etter behandling i Sakkyndig nemnd viser innstillingen til klagenemnda en reduksjon i eiendomsskatt på 1,5 mill. kroner per år. Tapet er ikke konstatert før Klagenemnda har avgitt sitt vedtak. Rådmannen har likevel vurdert det riktig å føre et tap i regnskapet for 2018 på basis av «forsiktighetsprinsippet». Bokført mulig tap utgjør 6 mill. kroner. Det betyr på ingen måte at rådmannen forskutterer vedtaket i Klagenemnda.

I 2018 fikk Frœna kommune en ekstra inntekt på 4 mill. kroner fra Havbruksfondet. Det er budsjettert med kroner null på denne posten i 2019.

I tillegg er kommunen i en klageprosess med Statnett i forhold til fastsettelsen av eiendomsskattegrunnlaget for selskapets kraftlinjer og transformatorstasjon med grunnlag i Høyesteretts dom av 26. juni 2017. Vår advokat i denne prosessen er Lund & Co. DA, de har lignede klager også for andre kommuner.

Samlet er det derfor bokført en avsetning for å møte konstatert og eventuelle tap på eiendomsskatt i regnskapet for 2018 på 6,3 mill. kroner.

Note 3 - Arbeidskapitalen

Alle tall i hele tusen.

	Regnskap 2018	Revidert budsjett 2018	Opprinnelig budsjett 2018	2018
Anskaffelse og anvendelse av midler				
Anskaffelse av midler				
Inntekter driftsdel (kontoklasse 1)	860 144	796 239	795 240	852 100
Inntekter investeringsdel (kontoklasse 0)	26 841	33 745	38 785	18 430
Innbet. ved eksterne finanstransaksjoner	114 544	117 676	117 176	69 935
Sum anskaffelse av midler	**1 001 530**	**947 660**	**951 201**	**940 466**
Anvendelse av midler				
Utgifter driftsdel (kontoklasse 1)	827 728	754 154	752 566	765 067
Utgifter investeringsdel (kontoklasse 0)	131 238	156 980	161 640	84 193

	Regnskap 2018	Revidert budsjett 2018	Opprinnelig budsjett 2018	2018
Utbet. ved eksterne finanstransaksjoner		43 050	39 247	44 747
Sum anvendelse av midler		**1 002 016**	**950 381**	**[illegible]953**
Anskaffelse - anvendelse av midler		-486	-2 722	-7 752
Endring i ubrukte lånemidler		-31 254	0	0
Endr.i regnskapsprins. som påvirker AK Drift		0	0	0
Endr.i regnskapsprins. som påvirker AK Invest		0	0	0
Endring i arbeidskapital		**-31 740**	**-2 722**	**-7 752**
Avsetninger og bruk av avsetninger				
Avsetninger		34 850	30 167	16 784
Bruk av avsetninger		35 336	32 887	14 706
Til avsetning senere år		0	0	0
Netto avsetninger		**-486**	**-2 721**	**2 077**
Int. overføringer og fordelinger				
Interne inntekter mv		57 504	70 280	13 129
Interne utgifter mv		57 504	70 279	3 300
Netto interne overføringer		**0**	**1**	**9 829**

	Regnskap 2018	Regnskap 2017
Oversikt endring arbeidskapital		
Omløpsmidler		
Endring betalingsmidler	-5 328	53 617
Endring ihendehaverobl og sertifikater	1 027	5 515
Endring kortsiktige fordringer	-926	-8 893
Endring premieavvik	3 284	-2 719
Endring aksjer og andeler	-3 339	1 410
Endring omløpsmidler	**-5 284**	**48 931**
Kortsiktig gjeld		
Endring kortsiktig gjeld	**-26 456**	**670**
Endring arbeidskapital	**-31 740**	**49 601**

Denne oversikten viser endring arbeidskapital i 2018. Arbeidskapitalen utvikler seg nå negativt. Det betyr svekket likviditet i kommunen. Dette henger sammen med nullresultat og reduksjon i ubrukte lånemidler.

Note 4 - Pensjon KLP

Alle tall i hele tusen.

Pensjonsutgifter i drift- og investeringsregnskapet		2018	2017
A	Beregnet netto pensjonskostnad	35 848	35 476
B	Forfalt pensjonspremie (eks. adm. Kostnader)	46 053	40 442
C	Årets premieavvik (A-B)	-10 205	-4 966
D	Amortisering av tidligere års premieavvik	6 698	6 395
E	Administrasjonskostnader	2 687	2 535
F	Brutto pensjonsutgifter etter premieavvik og amortisering	45 233	44 407
G	Pensjonstrekk ansatte	-5 659	-5 330
	Årets regngskapsførte pensjonsutgifter (F-G)	**39 574**	**39 077**

Akkumulert premieavvik		2018	2017
Sum gjenstående premieavvik tidligere år (pr. 01.01)		-33 927	-35 357
Årets premieavvik		-10 205	-4 966
Sum amortisert premieavvik dette året		6 698	6 395
Akkumulert premieavvik pr 31.12		**-37 434**	-33 927
Arbeidsgiver av akkumulert premieavvik		-5 278	-4 784
Sum akkumulert premieavvik inkl. arb.g.avgift		**-42 712**	**-38 711**

Pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser		2	2
Netto pensjonsforpliktelser pr. 01.01		110 029	132 618
Årets premieavvik		-10 205	-4 966
Estimatavvik (ført direkte mot egenkapitalen)		-25 789	-17 623
Virkning av planendringer (ført direkte mot egenkapitalen)			
Netto pensjonsforpliktelser pr. 31.12		**74 035**	**110 029**
	Herav:		
	Brutto pensjonsforpliktelser pr 31.12	815 369	771 649
	Brutto Pensjonsmidler pr 31.12	741 334	661 620
	Arbeidsgiveravgift av netto pensjonsforpliktelse	10 439	15 514

	Premiefond	2018	2017
	Innestående på premiefond 01.01.	74	79

Pensjonsutgifter i drift- og investeringsregnskapet		2018	2017
	Tilført premiefondet i løpet av året	10 160	6 223
	Bruk av premiefondet i løpet av året	10 114	6 229
	Innestående på premiefond 31.12.	**119**	**74**

Økonomiske forutsetninger for beregning av pensjonskostnaden 2018	KLP	SPK	
Forventet avkastning pensjonsmidler	4,50 %	4,20 %	
Diskonteringsrente	4,00 %	4,00 %	
Forventet årlig lønnsvekst	2,97 %	2,97 %	
Forventet årlig G- og pensjonsregulering	2,97 %	2,97 %	

Reglende for amortiseringstid er:

2002 - 2010 15 år

2011 - 2013 10 år

2014 - 7 år

Oversikt over Fræna kommune sine pensjonsforpliktelser (KLP) - 2018

Note 5 - Pensjon Statens pensjonskasse (SPK)

Alle tall i hele tusen.

Pensjonsutgifter i drift- og investeringsregnskapet		2018	2017
A	Beregnet netto pensjonskostnad	8 832	8 708
B	Forfalt pensjonspremie (eks. adm. Kostnader)	7 904	8 141
C	Årets premieavvik (A-B)	928	567
D	Amortisering av tidligere års premieavvik	-576	-530
E	Administrasjonskostnader	248	239
F	Brutto pensjonsutgifter etter premieavvik og amortisering	8 504	8 418
G	Pensjonstrekk ansatte	-1 433	-1 374
	Årets rengskapsføre pensjonsutgifter (F-G)	**7 071**	**7 044**

Akkumulert premieavvik		2 018	2 017
Sum gjenstående premieavvik tidligere år (pr. 01.01)		3 404	3 367
Årets premieavvik		928	567

Pensjonsutgifter i drift- og investeringsregnskapet	2018	2017
Sum amortisert premieavvik dette året		
Akkumulert premieavvik pr 31.12		
Arbeidsgiver av akkumulert premieavvik		
Sum akkumulert premieavvik inkl. arb.g.avgift		

Pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser		2
Netto pensjonsforpliktelser pr. 01.01		
Årets premieavvik		
Esitmatavvik (ført direkte mot egenkapitalen)		
Virkning av planendringer (ført direkte mot egenkapitalen)		
Netto pensjonsforpliktelser pr. 31.12.		
	Herav:	
	Brutto pensjonsforpliktelser	1
	Pensjonsmidler	
	Arbeidsgiveravgift av netto pensjonsforpliktelse	

Beregningsforutsetninger	2018
Forventet avskastning på pensjonsmidler	**4,20 %**
Diskonteringsrente	4,00 %
Forventet årlig lønnsvekst	2,97 %
Forventet årlig G- og pensjonsregulering	2,97 %
Reglende for amortiseringstid er:	
2002 - 2010 15 år	
2011 - 2013 10 år	
2014 - 7 år	

Oversikt over pensjonsforpliktelser i Statens pensjonskasse (SPK) - 2018

Note 6 - Aksjer og andeler

Alle tall i hele tusen.

Selskapets navn	Org. nr.	Antall	Eierandel	Bokført per 31.12.2017	Bokført per 31.12.2018
Eigedomsselskapet Norlund AS	930925357	300	100 %	3 919	3 919
Torabu AS	968185950	50	100 %	1 050	1 050
Bjørnsundruta AS	910664956	866	87 %	25	25
Fræna Næringsforum AS	985960550	100	22,62 %	85	0
Gassvegen AS	912254941	100	10,41 %	100	35

Selskapets navn	Org. nr.	Antall	Eierandel	Bokført per 31.12.2017	Bokført per 31.12.2018
Astero AS	919635657	105	4,4 %		3
Muritunet AS	961721652	50	3,33 %		
Molde Lufthavnutvikling AS	985615462	44	2,37 %		32
Langfjordforbindelsen AS	886281692	10	2,31 %		1
Visit Nordmøre og Romsdal AS	986702628	17066	2 %		1
Nordmøre Fiskebåt AS	994298364	100	1,6 %		1
Prebio AS, avd. Molde	919873930	6095	0,74 %		35
Møreaksen AS	942390742	160	0,22 %		1
Nord Vest Handverk AS					
Møreaksen AS	942390742	160	0,22 %		
Nord Vest Handverk AS					
Visit Nordmøre og Romsdal AS	986702628	17066	2 %		1
Sum aksjer					**5 96**

Andeler		Antall	Eierandel	Bokført per 31.12.2017
KLP - Egenkapitalinnskot 1)				18 45
Gass Ror IKS			11 %	20
Møre og Romsdal Revisjon IKS			4,60 %	12
Skaret Skisenter SA				
Fræna Stadion AL				1
EBRL - hus 5 vest, sokkel				2
EBRL - hus 5 vest, 1. etg.				3
EBRL - hus 6 øst. 1. etg.				3
EBRL - hus 6 vest, 1. etg.				3
EBRL - hus 6 øst. sokkel				2
EBRL - hus 6 vest. sokkel				2
Sum andeler				18 95
Sum aksjer og andeler				**2492**

1) Fræna kommune betalte 2,1 mill. kroner i egenkapitalinnskudd til KLP i 2018

Oversikt over aksjer og andeler som Fræna kommune eier.

Note 7 - Minsteavdrag - 2018

Alle tall i hele tusen.

Gruppe	Levetid	IB 2018	Vektet levetid

Gruppe	Levetid	IB 2018	Vektet levetid
Maskiner, utstyr, transportmidler	5		9 407
Maskiner, utstyr, transportmidler	10		14 089
Maskiner, utstyr, transportmidler	20		7 001
Fast eiendom og anlegg	20		36 228
Fast eiendom og anlegg	40		535 969
Fast eiendom og anlegg	50		126 017
			728 712

Utregning av min.avdrag			
Lånegjeld 01.01.2018			Tall i hele tusen
Avdrag betalt			
Differanse (negativ)			

Denne noten viser om kommunen har betalt tilstrekkelig avdrag i 2018. Noten viser at det er betalt 70 tusen kroner mindre enn beregnet minsteavdrag, men beløpet må anses å være uvesentlig.

Note 8 - Fond

Alle tall i hele tusen.

Fond i balansen	IB 1.1.2018	Bruk	Avsatt	UB 31.12.2018	Endring 2018
Disposisjonsfond	63 608	850	2 975	65 733	2 125
Bundne driftsfond	44 140	8 934	5 696	40 901	-3 239
Ubundne investeringsfond	88 590	2 020	23 212	109 781	21 192
Bundne investeringsfond	7 503	320	2 967	10 150	2 647
Sum	**203 841**	**12 124**	**34 850**	**226 566**	**22 725**

Oversikt over utviklingen i ulike fond.
Disposisjonsfondet
Det er brukt noe av disposisjonsfondet bl.a. til et prosjekt for reduksjon av plastforurensing. I tillegg ble det bevilget 100 tusen til vasine mot hjernehinnebetennelse fra fondet og 650 tusen som ekstra tilskudd til kirkelig fellesråd i Fræna.
Det er avsatt 3 mill. til disposisjonsfondet som gjelder regionsentertilskuddet. Kommunestyret har vedtatt å avsette dette tilskuddet for senere bruk til sentrumsutvikling. Midlene for i år og fra 2017 er lagt inn for bruk i økonomiplanen i 2019 og 2020.

Bundne driftsfond
Her har det skjedd en bruk og avsetning til diverse prosjekt der midler er mottatt og midler brukt til bestemte formål. Her ligger også selvkostfondene, se egen note som viser konkret bevegelse på de ulike selvkostfond. Disse blir vanligvis ikke budsjettert.

Ubundne investeringsfond.
Avsetning gjelder disponering av mindreforbruk (overskudd) i 2017. Bruk gjelder egenkapitalinnskudd KLP for 2018.

Bundne investeringsfond

Bundne investeringsfond gjelder bruk og avsetning til fondet som følge av pålegg i lov, forskrift eller avtale. Disse blir vanligvis ikke budsjettert.

Note 9 - Ytelser ledende personer og kontrollorgan

Kontrollorgan

Tall i hele tusen

Kontrollorgan:	2 017	2 018
Regnskaps- og forvaltningsrevisjon	765 301	875 218
Kontrollutvalgssekretær	332 500	311 500
Totalt for kontrollorgan	1 097 801	1 186 718

**) Økningen i utbetalingen til regnskaps- og kontrollrevisjon i 2018,skyldes kostnad knyttet til avvikling av kommunerevisjonsdistrikt 2. Revisjonstjenestene utføres nå av Møre og Romsdal Revisjon IKS.*

Ledende personer

Tall i kroner.

Ledende personer:	2017	2018
Ordfører	889 523	920 389
Varaordfører	355 810	368 150
Rådmann	1 058 350	1 058 350
Totalt for ledende personer	**2 303 683**	**2 346 889**

Note 10 - Mer-/mindreforbruk

Tall i hele tusen.

Mer-/mindreforbruk	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Inndekking merforbruk	2 613	13 549				
Mindreforbruk			15 442	16 295	23211	100

Noten viser mindreforbruk (overskudd) de siste årene og inndekking tidligere års merforbruk i 2013 og 2014.

Note 11 - Kundefordringer

Tall i kroner.

Tall i hele tusen.

Type krav	Sum utestående	Vanskelig å kreve inn	Ikke mulig
Husleie	419 879	124 073	33 717
Barnehage/SFO	901 437	227 021	

Type krav	Sum utestående	Vanskelig å kreve inn	Ikke mulig
Helse- og sosial	1 081 300	7 268	26 002
Kultur	133 769	17 673	
Teknisk/byggegebyr	2 312 049	103 550	
Kommunale avgifter	1 378 982		
Andre type krav	9 783 606		
	16 011 022	**479 585**	**59 719**

I løpet av 2018 ble det sendt ut ca. 32300 fakturaer på tilsammen kr. 206.500.000. Av kunderestansene pr. 31.12.2018, er kr.539.304,- kategorisert som vanskelige/ikke mulig å kreve inn. Dette er krav som er under tvangsinnkreving, eller som det er sendt klage på.

Note 12 - Garantier

Alle tall i kroner.

	Långiver	år		Innløsning	31.12.2017	31.12.2018
	Garantier i Husbanken					
1	Mobarn Malmefjorden					
	l.nr. 14600229 0 - 2 dellån	2007	4 219 634	2033	1 678 767	1 553 331
2	Utsyn Barnehage					
	l.nr. 14610756 0	1998	460 000	2018	17 250	0
3	Haugtussa Barnehage					
	l.nr. 14614011 6 - 4 dellån	2006	5 672 000	2043	4 126 806	3 965 326
4	Jendem Velforening					
	l.nr. 14627384 2	2003	6 000 000	2034	3 414 098	3 324 637
	Sum Husbanken				**9 236 921**	**8 843 294**
	Garantier i Kommunalbanken					
5	Torabu AS					
	l.nr. 20030638	2003	1 380 210	2023	392 250	326 870
6	Torabu AS					
	l.nr. 20030637	2003	1 045 500	2030	482 460	443 880
7	Torabu AS					
	l.nr. 20040292	2004	1 270 475	2026	508 260	451 880
8	**Torabu AS**					
	l.nr. 20160194	2016	5 215 000	2046	4 954 240	4 780 440
9	Tøndergård skole					
	15 % av lånet					
	l.nr. 20120543	2012	596 300	2039	480 000	96 000
	Sum Kommunalbanken				**6 817 210**	**6 099 070**

	Långiver	år	Innløsning	31.12.2017	31.12.2018
	Garantier Romsdalsbanken AS				
11	Haugtussa barnehage				
	l.nr. 4100 72 26053	2013	560 000	2038	514 028
	Sum Romsdalsbanken				514 028
	Sum garantiansvar		33 991 615		16 568 159

Kommunen har gitt realgaranti til BFH Sparebank for et lån som Elnesvågen Stadion og Elnesvågen Allianse har i en utenlandsk bank.
Fræna kommune har en eierandel i Romsdalshalvøya Interkommunale Renovasjonsselskap IKS på 19,1 %. Dette betyr at kommunen også hefter for 19,1 % av selskapets gjeld. Dette er ikke med i oversikten ovenfor, men er viktig å være oppmerksom på.

Risiko
Det er ved årsavslutningen ikke fremkommet informasjon som tilsier at det er stor risiko for tap ved noen av de garantier som fremkommer av noten.

Note 13 - Anleggsmidler avgang/tilgang og avskrivning

Alle tall i hele tusen.

Anleggsgruppe	Inngående saldo	Tilgang	Salg	Gevinst ved salg	Nedskrivning	Avskrivninger	Utgående saldo
Person, vare- og lastebiler	7 740	3 788				1 744	9 784
Maskiner/Utstyr	234					132	102
Brannbiler og pumper	3 227					320	2 907
Verktøy, utstyr, inventar	6 115	1 284				704	6 695
IKT-utstyr, kontormaskiner	9 405	9 646				3 092	15 959
Boliger	63 406	728	20	2 763		2 493	61 621
Skoler og barnehager	197 793	33 372				7 191	223 975
Idrettshaller	8 711					598	8 113
Forretningsbygg	108					5	103
Aldershjem og institusjoner	82 290	4 199				2 319	84 170
Kulturbygg	352					15	337
Brannstasjoner / versksted	4 063	154				119	4 098
Renseanlegg og pumpestasjoner	32 517	20 329				2 419	50 427

Anleggsgruppe	Inngående saldo	Tilgang	Salg	Gevinst ved salg	Nedskrivning	Avskrivninger	Utgående saldo
Ledningsnett		162 822	17 893				5
Veier		102 833	17 349				
Parkeringsplasser o. l		3 774	67				
Uteområder/-anlegg		3 486					
Hamner og kaier		39 204					
Tomtegrunn		68 799	22 006	1 015			
SUM		**796 878**	**130 818**	**1 035**		**0**	**30**

Fra skjema 2A - Investeringer i anleggsmodulen		131 242
Tilgang (aktivert i anleggsmodul)		130 818
Investeringer kirken		281
Ikke aktivert		142
Sum		**131 242**

Sum tilgang differerer med Regnskapsskjema 2A. Dette skyldes at investering i kirke er aktivert i kirkeregnskapet og ikke i kommuneregnskapet. Det er også noen småbeløp som ikke er aktivert. Det skyldes at det ikke ble noe av prosjektene eller at de ble stanset.

Note 14 - Gebyrfinansiert selvkosttjenester - etterkalkyle for 2018

Kommentarer 2018

Tabellen nedenfor viser etterkalkyle for betalingstjenester i henhold til Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (H-3/14, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, februar 2014). Kommunen benytter selvkostmodellen Momentum Selvkost Kommune.

Selvkost innebærer at kommunens kostnader med å frembringe tjenestene skal dekkes av gebyrene som brukerne av tjenestene betaler. Kommunen har ikke anledning til å tjene penger på tjenestene. For å kontrollere at dette ikke skjer må kommunen, etter hvert regnskapsår, utarbeide en selvkostkalkyle som viser selvkostregnskapet for det enkelte gebyrområdet.

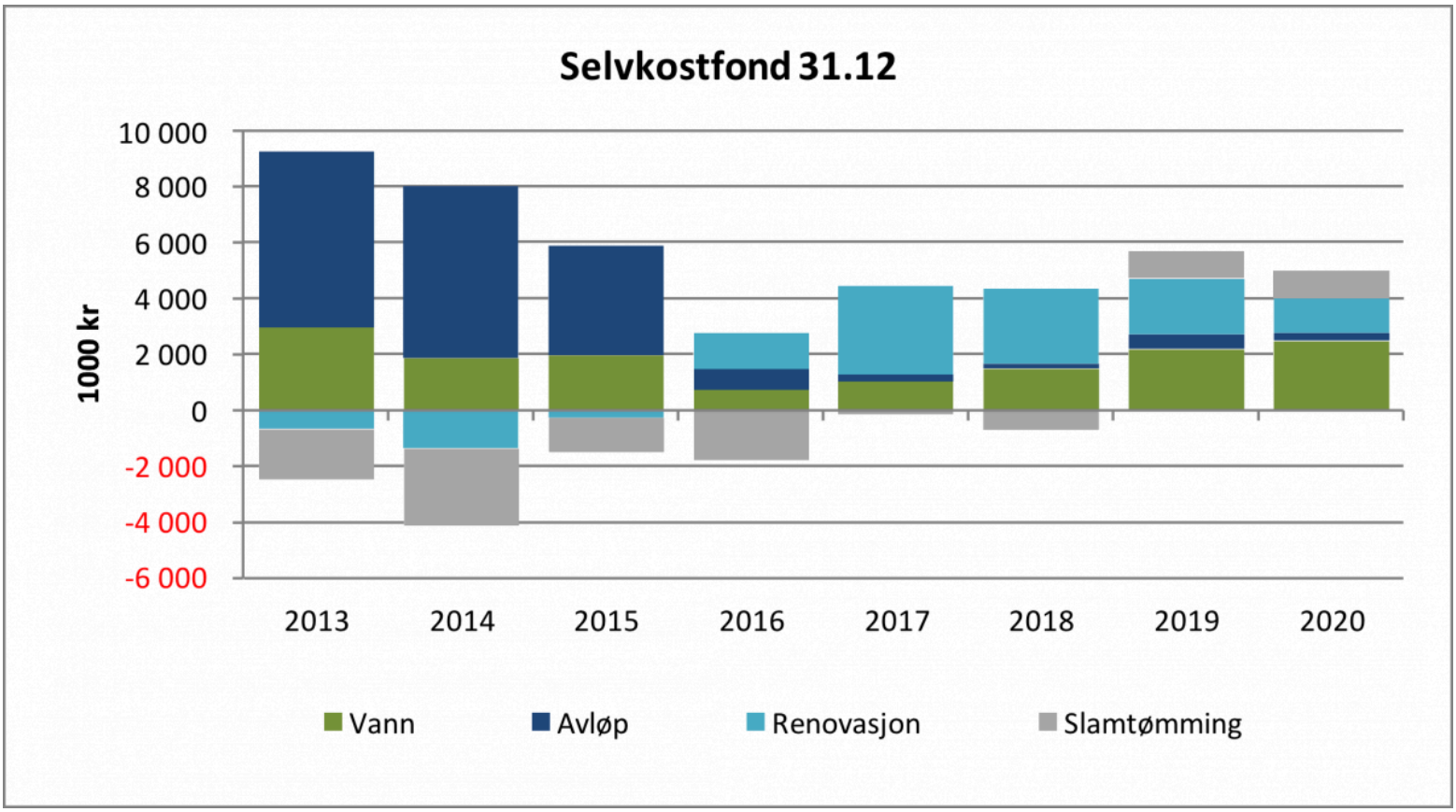
I selvkostkalkyen inngår regnskapsmessige driftsinntekter, driftsutgifter eksklusiv regnskapsmessige avskrivninger, kalkulatoriske avskrivninger og rentekostnader, samt henførte indirekte driftsutgifter (administrasjonsutgifter).

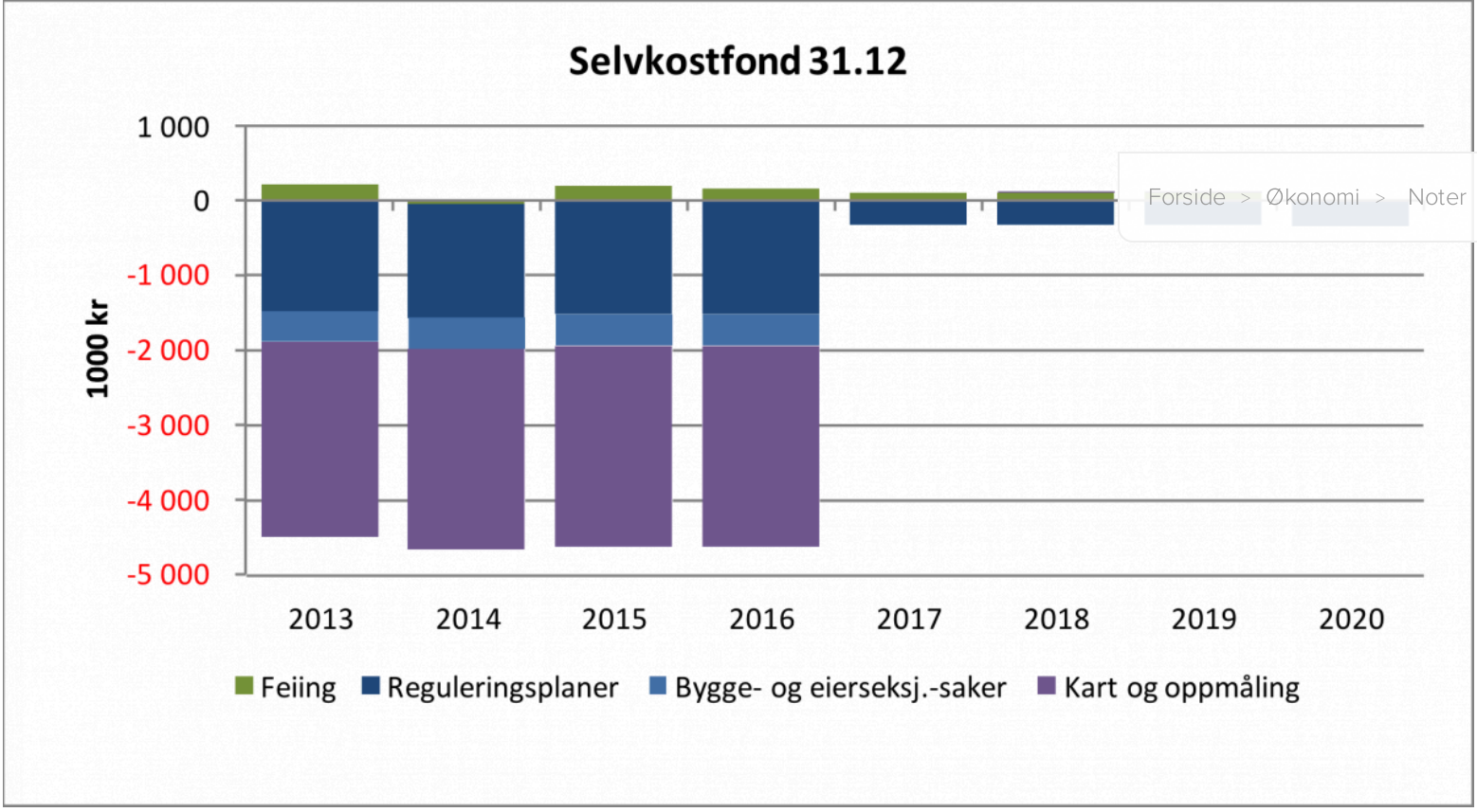
Ved beregning av kalkulatoriske avskrivninger skal det i selvkostberegningene gjøres fratrekk av fremmedfinansiering. Kalkulatorisk rentekostnad inngår ikke i kommunens driftsregnskap, men representerer en

alternativ avkastning kommunen går glipp avved at kapitaler bundet i anleggsmidler. Den kalkulatoriske rentekostnadenberegnes medutgangspunkt i anleggsmidlenesrestavskrivningsverdi og en kalkylerente. Kalkylerenten er årsgjennomsnittet av 5-årig SWAP-rente + 1/2 %-poeng. I 2018 var denne lik 2,370 %.

Retningslinjene fastsetter regler for henføring av relevante administrasjonsutgifter som kan inngå i selvkostgrunnlaget. Videre er det bestemt at eventuelle overskudd skal avsettes til bundne selvkostfond. Et overskudd fra et enkelt år skal tilbakeføres til brukerne i formav lavere gebyrer i løpet av en femårsperiode. En generasjon brukere skal ikke subsidiere neste generasjon, eller omvendt. Kostnadene ved tjenestene som ytes i dag skal dekkes av de brukerne som drar nytte av tjenesten. Dette innebærer at dersom kommunen har overskudd som er eldre enn fire år, må dette i sin helhet gå til reduksjon av gebyrene det kommende budsjettåret. Eksempelvis må et overskudd som stammer fra 2018 i sin helhet være disponert innen 2023.

I tillegg til å utarbeide en etterkalkyle for hver betalingstjeneste må kommunen også utarbeide forkalkyler i forkant av budsjettåret for å estimere drifts- og kapitalkostnader for neste økonomiplanperiode. Forkalkylene gir grunnlaget for kommunens gebyrsatser. Ved budsjettering er det en rekke usikre faktorer, herunder fremtidig kalkylerente, utvikling av antall brukere og generell etterspørsel. I tilleggtil å overholde generasjonsprinsippet bør kommunen ha målsetning om minst mulig svingninger i de kommunale gebyrene.

Samlet etterkalkyle 2018 - Vann, Avløp, renovasjon og slamtømming

Alle tall i hele kroner.

2018 Etterkalkyle selvkost	Vann	Avløp	Renovasjon	Slamtømming	Totalt
Gebyrinntekter	19 523 235	15 051 537	11 094 827	2 162 890	47 832 489
Øvrige driftsinntekter	633 279	24 158	2 391	2 391	662 219
Driftsinntekter	20 156 514	15 075 695	11 097 218	2 165 281	48 494 708
Direkte driftsutgifter	11 955 338	8 836 980	11 108 919	2 641 298	34 542 535
Avskrivningskostnad	4 691 383	2 952 632	0	0	7 644 015
Kalkulatorisk rente (2,37 %)	2 565 782	1 973 907	0	0	4 539 689
Indirekte netto driftsutgifter	548 312	504 926	400 611	221 771	1 675 619
Indirekte avskrivningskostnad	23 665	25 795	6 214	2 910	58 583
Indirekte kalkulatorisk rente (2,37 %)	2 009	2 189	490	233	4 921
Driftskostnader	**19 786 488**	**14 296 429**	**11 516 234**	**2 866 211**	**48 465 362**
Resultat	**370 026**	**779 266**	**-419 016**	**-700 930**	**29 346**
Kostnadsdekning i %	**101,9 %**	**105,5 %**	**96,4 %**	**75,5 %**	**100,1 %**
Selvkostfond 01.01	1 018 547	264 927	3 154 439	0	4 437 913
+ Avsetning til selvkostfond	370 026	779 266	0	0	1 149 292
+ Kalkulert renteinntekt selvkostfond (2,37 %)	28 524	15 513	69 795	0	113 832
Selvkostfond 31.12 (inkl. rente)	**1 417 097**	**1 059 706**	**2 805 218**	**0**	**5 282 021**
Fremførbart underskudd 01.01	0	0	0	-176 644	-176 644

2018 Etterkalkyle selvkost	Vann	Avløp	Renovasjon	Slamtømming	Totalt
+ Inndekning av fremførbart underskudd	0	0	0	0	0
- Kalkulert rentekostnad fremførbart underskudd (2,37 %)	0	0	0	-12 492	-12 492
Fremførbart underskudd 31.12 (inkl. rente)	0	0	0	-890 066	-890 066
Gebyrinntekter	19 523 235	15 051 537	11 094 827	2 162 890	47 832 489
Gebyrgrunnlag	19 153 209	14 272 271	11 513 843	2 863 820	47 803 143
Finansiell dekningsgrad i % (gebyrinntekter/gebyrgrunnlag)	**101,9 %**	**105,5 %**	**96,4 %**	**75,5 %**	**100,1 %**

Normalgebyr	Vann	Avløp	Renovasjon	Slamtømming	Totalt
Normalgebyr eksklusiv mva.	3 843	4 337	2 635	1 170	11 985
Normalgebyr inklusiv mva.	4 804	5 421	3 294	1 463	14 981

Etterkalyle 2018 - Tilsyn og saksbehandling etter forurensingsloven og Feiing

Alle tall i hele kroner.

2018 Etterkalkyle selvkost	Tilsyn og saksbehandling forurensingsloven	Feiing	Totalt
Gebyrinntekter	0	2 475 650	2 475 650
Øvrige driftsinntekter	0	23 436	23 436
Driftsinntekter	0	2 499 086	2 499 086
Direkte driftsutgifter	600 000	2 161 925	2 761 925
Indirekte netto driftsutgifter	4 124	279 844	283 968
Indirekte avskrivningskostnad	0	10 225	10 225
Indirekte kalkulatorisk rente (2,37 %)	0	854	854
Driftskostnader	604 124	2 452 847	3 056 972
Resultat	**-604 124**	**46 239**	**-557 886**
Kostnadsdekning i %	**0,0 %**	**101,9 %**	**81,8 %**
Selvkostfond 01.01	0	112 697	112 697
+ Avsetning til selvkostfond	0	46 239	46 239
+ Kalkulert renteinntekt selvkostfond (2,37 %)	0	3 219	3 219
Selvkostfond 31.12 (inkl. rente)	**0**	**162 154**	**162 154**
Fremførbart underskudd 01.01	0	0	0
- Underskudd til fremføring	-604 124	0	-604 124
- Kalkulert rentekostnad fremførbart underskudd (2,37 %)	-7 159	0	-7 159

2018 Etterkalkyle selvkost	Tilsyn og saksbehandling forurensingsloven	Feiing	Totalt
Fremførbart underskudd 31.12 (inkl. rente)	-611 283	0	-611 283
Gebyrinntekter	0	2 475 650	2 475 650
Gebyrgrunnlag	604 124	2 429 411	3 033 536
Finansiell dekningsgrad i % (gebyrinntekter/gebyrgrunnlag)	0,0 %	101,9 %	81,6 %

2018 - Reguleringsplaner, Bygge- og eierseksjonssaker samt Kart og oppmåling

2018 Etterkalkyle selvkost	Reguleringsplaner	Bygge- og eierseksj.-saker	Kart og oppmåling	Totalt
Gebyrinntekter	652 288	2 606 816	2 138 567	5 397 671
Øvrige driftsinntekter	506 311	33 077	93 736	633 124
Driftsinntekter	1 158 599	2 639 893	2 232 303	6 030 795
Direkte driftsutgifter	2 266 112	2 309 960	2 134 946	6 711 018
Avskrivningskostnad	473	0	684	1 156
Kalkulatorisk rente (2,37 %)	431	0	10 420	10 851
Indirekte netto driftsutgifter	135 914	307 066	254 680	697 659
Indirekte avskrivningskostnad	8 133	24 213	23 389	55 736
Indirekte kalkulatorisk rente (2,37 %)	718	1 944	1 861	4 524
Driftskostnader	2 411 781	2 643 183	2 425 979	7 480 943
Foreløpig resultat	-1 253 182	-3 290	-193 676	-1 450 148
+ Subsidiering	**1 253 182**	**3 290**	**193 676**	**1 450 148**
Resultat	-0	0	-0	-0
Kostnadsdekning i %	**48,0 %**	**99,9 %**	**92,0 %**	**80,6 %**
Selvkostfond 01.01	0	0	0	0
+ Avsetning til selvkostfond	0	0	0	0
Selvkostfond 31.12 (inkl. rente)	0	0	0	0
Gebyrinntekter	652 288	2 606 816	2 138 567	5 397 671
Gebyrgrunnlag	1 905 470	2 610 106	2 332 243	6 847 819
Finansiell dekningsgrad i % (gebyrinntekter/gebyrgrunnlag)	**34,2 %**	**99,9 %**	**91,7 %**	**78,8 %**

Note 15 - Kapitalkonto

NOTE - KAPITALKONTO

	Debet		
		1.1.18 Balanse (Kapital)	32 058 934
DEBETPOSTER I ÅRET		KREDITPOSTER I ÅRET	
Sal av fast eigedom og anlegg	1 034 594	Aktivering av fast eige-dom og anlegg	116 100 021
Av- og nedskrivning av fast eigedom og anlegg	24 979 969	Oppskrivning av fast eigedom og anlegg	
Av- og nedskriving av utstyr, masiner og transportmidler	5 991 639	Aktivering av utstyr, maskiner og transp.m.	14 717 950
Salg av utstyr maskiner og transportmidlar		Kjøp av aksjer og andeler	2 073 409
Salg av aksjer og andeler		Oppskrivning av aksjer og andeler	
Nedskrivning av aksjer og andeler	333 300	Utlån	2 941 434
Avdrag på utlån	5 767 757	Avdrag på eksterne lån	25 251 923
Avskrivning på utlån		Endring pensjonsforpliktelser	
Bruk av midlar fra eksterne lån	105 755 865	Endring skyldig arb.avg. av netto pensjonsforpliktelser	
Endring pensj.forpliktelser			35 326 203
Endring skyldig arb.avg. av netto pensj.forpliktelser			4 980 995
31.12.18 Balanse (Kapital)	89 587 745		
Sum debet	**233 450 869**	**Sum kredit**	**233 450 869**

Elnesvågen 13/2 - 2019

Anders Skipenes
Rådmann

Ole Rødal
Økonomisjef

Note 16 - Finans

Gjeld 31.12.2018 - hele kroner

Verdipapirer	Security Symbol	Kupong måned	Forfallsdato	Durasjon	Kupong-rente	Beholdning	Pl. renter	Vekt
Fastrentelån								
KLP 1.69 (Fræna)	83175325258	august	12.02.2020	1,1	1,69	31 892 861	206 613	4
KLP 3.9 (Fræna)	83175026668	juni	01.12.2020	1,8	3,9	8 444 932	33 164	1
Kommunalbanken 2.41 (Fræna)avdrag	20080551	mars	24.09.2025	6,1	2,41	40 170 000	258 159	6
Sum fastrente				**3,6**	**2,32**	**80 507 793**	**497 936**	**12**
Flytende rente								
Fræna komm 16/19 FRN	FRAEKO01	desember	18.09.2019	0,2	1,76	169 000 000	99 372	24
Kommunalbanken FRN 17/20 (+30bp)Fræna	20170188	september	18.03.2020	0,2	1,51	100 000 000	432 028	14
Kommunalbanken FRN 17/21 (+34bp) Fræna	20170466	desember	17.03.2021	0,2	1,62	136 000 000	67 320	19
Kommunalbanken FRN 18/23 (+31bp) Fræna	20180369	mars	20.09.2023	0,2	1,52	211 000 000	917 616	30
Kommunalbanken PT 18/27 (Fræna)	20010367	februar	22.02.2027	1,6	1,85	15 607 900	100 767	2
Sum flytende rente				**0,2**	**1,61**	**631 607 900**	**1 617 103**	**88**
Renteswap								
Renteswap Danske Bank 16/26 (Fræna)	1030470910	mars	16.09.2026	0,2	1,21	-60 000 000	-207 717	-8
Renteswap DNB Bank 16/26 (Fræna)	2,0161E+11	mars	16.09.2026	0,2	1,21	-60 000 000	-207 717	-8
Sum renteswap				**0,2**	**1,21**	**-120 000 000**	**-415 433**	**-17**
Renteswap								
Renteswap Danske Bank 16/26 (Fræna)	103047091	mars	16.09.2026	7,2	1,5	60 000 000	267 143	8
Renteswap DNB Bank 16/26 (Fræna)	2,0161E+11	mars	16.09.2026	7,2	1,54	60 000 000	273 742	8
Sum renteswap				**7,2**	**1,52**	**120 000 000**	**540 885**	**17**
Husbanken								
Husbanken 14 629378 2	245395100					682 560		
Husbanken 14 606814 3	245395101					291 327		
Husbanken 14 625488 3	245395103					380 000		

Verdipapirer	Security Symbol	Kupong måned	Forfallsdato	Durasjon	Kupong-rente	Beholdning	Pl. renter	Vekt
Fastrentelån								
Husbanken 14 6374897	245395108					1 401 217		
Sum Husbanken						**2 755 104**		
TOTALT uten Startlån				**1,8**	**1,75**	**714 870 797**	**2 240 490**	**100**
Husbanken Startlån								
Husbanken 15 lån						**51537560**		
Totalt med Startlån						**766408357**		

Kommentar

Tabellen ovenfor viser kommunens gjeld per 31.12.18, samt en beregning av gjeld uten rentesikring. I tillegg vises en tabell under som viser kommunens gjeld slik Riksrevisjonen mener er mest informativt.

Gjeldsrenten til Fræna kommune er beregnet å utgjøre 1,52 % i 2018. I 2017 var snitt gjeldsrente 1,53 %. Kommunen inngikk i 2016 to rentebytteavtaler (swap-avtaler) på samlet 120 mill. kroner for å binde mer av renten. Rentebytteavtalene går i 10 år og renten er bundet på i snitt 1,52 %. Gjeld uten rentesikring i Fræna kommune utgjør etter dette 215 mill. kroner ved årsskiftet. Andel gjeld ikke rentesikret utgjør 31,9 % anses ikke å være høy.

Gjelden er økt med 39,2 mill. kroner siden årsskiftet. Ubrukte lånemidler utgjør 22,6 (53,9) mill. kroner ved årsskiftet, som er en reduksjon på 31,3 mill. kroner fra året før.

Stresstest - Fræna kommune - 2018

Tall i hele millioner

Alle tall i hele millioner	Balanse %	Balanse 31.12.2018	Endrings-parameter	Beregnet tap
Gjeld med p.t. rente(uten rentesikring)	32 %	245	2 %	4,9
Gjeld med flytende rente(sikret)	58 %	442	0 %	0,0
Gjeld med fast rente	11 %	81	0 %	0,0
Finanspassiva	**100 %**	**767**		**4,9**
Innskudd i bank og korte pengem.	61 %	163	2 %	-3,3
Anleggsobligasjoner	0 %	0		
Norske omløpsobligasjoner	28 %	75	2 %	1,5
Utenl. omløpsobligasjoner	0 %	0		
Fast eiendom	0 %	0		
Norske aksjer	6 %	15	30 %	4,5
Utenl. aksjer	6 %	15	20 %	3,0
Netto valutaeksponering		0		0,0

Alle tall i hele millioner	Balanse %	Balanse 31.12.2018	Endrings-parameter	Beregnet tap
Finansaktiva	1	268	2 %	9,0
Samlet tap for markedsrisiko for finansaktiva				5,7

Tallene i balansen er per 31.12.2018

Gjeld med flytende rente er netto gjeld etter at VAR-gjeld og gjeld med rentekompensasjon er trukket fra.

Renten forutsetter å stige med 2 %

Aksjene forutsettes å falle med henholdsvis 30 % og 20 % for norske og utenlandske aksjer

Kommentarer til stresstesten

Beregningen ovenfor viser hvilket potensiale for tap som ligger i kommunens portefølje med de lånebetingelser og plasseringer kommunen hadde per 31.12.2018. Beløpet utgjør nå 10,6 (10,7) mill. kroner. Stresstesten viser en tenkt situasjon. Med virkning av de parametre som er lagt inn, vil kommunen kunne få et tap på nær 10 mill. kroner. Erfaring viser at slike år kan komme, selv om avkastningen over tid har vist seg å være god, og over tid også betydelig bedre enn bankinnskudd. Fræna kommune har gjennom rentebytteavtaler, rentekompensasjonsordningen og en andel fast rente sikret seg mot de største svingningene. Fræna kommune har også de siste årene bygget et betydelig disposisjonsfond som er en viktig buffer hvis en slik sitiasjon skulle oppstå. Rådmannen mener Fræna kommune ikke utsetter seg selv for en vesentlig finansiell risiko.

Fræna kommune har spredd sine plasseringer på to forvaltere. I tillegg er plasseringne fordelt mellom norske og globale aksjer (se stresstest). Alle plasseringer er i henhold til kommunens finansreglement. Selv om det er gjennomført konkrete og gode tiltak for begrensning av risko vil det alltid være en risiko for tap år om annet på slike plasseringer. Erfaring viser likevel at avkastningen på sikt er betydelig bedre enn plassering i bank. Stresstesten viser videre at potensielt tap er begrenset som følge av spredning i aktivaklasser og kommunens sikringstiltak. Det er et viktig moment i denne sammenheng at kommunen per 31.12.2018 har et betydelig disposisjonsfond til å møte eventuelle svingninger i avkastning.

Fondsforvaltning 2018

	Verdi 1.1.2018	verdi 31.12.2018	Avkastning 2018
Pareto	56149	55878	-271
Carnegie	52775	52364	-410
SUM	**108924**	**108243**	**-681**
Spesifikasjon			-
Kontanter			-

	Verdi 1.1.2018	verdi 31.12.2018	Avkastning 2018
World wide	606	2169	1555
Pareto	229	305	77
Obligasjoner			
World Wide	34889	35453	564
Pareto	38912	39375	462
Aksjer			
World Wide	17280	14750	-2529
Pareto	17008	16198	-810
SUM	**108924**	**108243**	**-681**

Tallene er hentet fra balansen per 31.12.2018

Kommentarer

Fræna kommunes fondsforvaltning har i 2018 vist et lite tilfredsstillende resultat. Avkastningen utgjør minus 0,7 mill. kroner. Avkastningen er negativ med 0,6 %. Dette er betydelig dårligere enn foregående år, da avkastningen lå på 6,6 %. For rapporteringsåret 2018 er det nå imidlertid Pareto som leverer det minst negative resultat. Det var opprinnelig budsjettert med en avkastning på 5 mill. kroner som i revidert budsjett ble justert ned til 4 mill. kroner.

Gjeld uten rentesikring 2018

Sum gjeld	-767000	Andel %
Fratrukket gjeld under kompensasjonsordning	78000	-10,2
Gjeld med fast rente	81000	-10,6
Startlån	52000	-6,8
Renteswap	120000	-15,6
Gjeld på VAR området	191500	-25,0
Gjeld uten rentesikring	**-244500**	**31,9**

Gjeld - Riksrevisjonens presentasjon

Sum gjeld	**-767000**
Formidlingslån	52000
Ubrukte lånemidler	22666
	-692334

Likviditeten

Likviditeten er noe forbedret i 2018. I snitt gjennom året har det stått 141 mill. kroner på konto. Per 31.12.18 er saldoen 163 mill. kroner. Endringen i likviditet gjennom året er ubetydelig. Økning i tidligere år utgjør det meste. Her må en være obs. på at Hustadvika sitt fond på 14,6 mill. kroner er inkludert i Fræna kommunes saldo.

Premieavviket utgjør 38,4 mill. kroner ved årsskiftet. Det er en økning på 3,6 mill. kroner fra 2017.

Fræna kommunes arbeidskapital (omløpsmidler - kortsiktig gjeld) utgjør 247,4 (279) mill. kroner ved årets slutt. Det er en reduksjon på 31,6 mill. kroner i løpet av 2018. .

Samlet viser disse nøkkeltallene at Fræna kommune har en god likviditet men at den er svekket i 2018. Dette er naturlig ut ifra regnskapsresultatet og reduskjon i andel ubrukte lånemidler.

Arbeidskapital 31.12. - Fræna kommune

Alle tall i hele tusen

Note 17 Strykninger

Gjennomførte strykninger

Strykninger	Regnskap	Budsjett	Avvik
Overføring til investeringsregnskapet	24 428	35 799	-11 371
Overføring til disposijonsfond	2 975	2 975	0
Sum	27 403	38 774	-11 371
For å få regnskapet i null er det strøket			**-11 371**

Dette valg av strykning må legges inn i vedtaket ved godkjennelse av regnskapet. Rådmannen foreslår at avsetning av regionsentertilskuddet blir gjennomført og at overføring til investeringsregnskapet blir redusert slik at regnskapet går i null. Strykningen utgjør som oversikten viser 11,4 mill. kroner. Det er overført til investeringsregnskapet 1,2 mill. av årets regnskap. Det er overført 23,2 mill. kroner som utgjør mindreforbruket i 2017. Kommunestyret vedtok at dette mindreforbruket skulle overføres hit.

‹ Investeringsprosjekt - tallpresentasjon og omtale/avviksforklaring

Kommunestyret, hovedutvalg og kontrollutvalget ›